

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 32.

V Ljubljani, 9. velikega srpana 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Zaveza avstr. jugosl. učiteljskih društev.

Program

XIX. glavne skupščine

„Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev“

dne 24., 25. in 26. avgusta 1907. leta v Radovljici.

I. V soboto, dne 24. avgusta.

1. Ob 108. uri popoldne ob prihodu vlaka iz Ljubljane sprejem na kolodvoru v Radovljici. Došle skupščinarje pozdravita mestni župan radovljiški in predsednik „Radovljiškega učiteljskega društva“.
2. Takoj po sprejemu sestanek v hotelu „Kunstelj“, kjer zvedo za prenočišča oni, ki so se zglasili zanja.
3. Ob 2. uri seja upravnega odbora v šolskem poslopju.

Dnevni red:

- a) Poročilo o delovanju vodstva „Zaveze“;
- b) določitev poročil za delegacijo;
- c) predlogi in nasveti.

4. Ob 3. uri zborovanje delegacije v šolskem poslopju v risarski dvorani.

Dnevni red:

- a) Predsednik otvori zborovanje;
- b) legitimiranje delegatov in delegatinj;
- c) tajnikovo poročilo o delovanju „Zavez“ in „Zavezinih“ društev;
- d) poročilo računskih pregledovalcev za leto 1906. (§ 15. posl. reda);
- e) blagajniško poročilo;
- f) volitev treh pregledovalcev računov (§ 15. posl. reda);
- g) določitev letnih doneskov „Zavezinih“ članov (§ 7., lit. a, „Zav.“ pravil);
- h) določitev vzporeda za glavno zborovanje (§ 24. „Zav.“ pravil);
- i) določitev časa prihodnji XX. glavni skupščini „Zaveze“ (§ 22. „Zav.“ pravil);
- j) volitev vodstva in upravnega odbora „Zaveze“ (§§ 11. in 12. „Zav.“ pravil);
- k) predlogi in nasveti.

5. Ob 8. uri zvečer zabavni večer v hotelu „Kunstelj“. (Vabilo in vzpored zabavnega večera se natisne posebej.)

II. V nedeljo, dne 25. avgusta.

1. Ob 9. uri predpoldne

glavno zborovanje

v šolskem poslopju v risarski sobi po vzporedu, ki ga določi delegacija.

2. Ob 1. uri popoldne banket. (Kuvert brez pijače tri krone.)
3. Po banketu izlet na vozovih na Bled.

III. V ponedeljek, dne 26. avgusta.

Ob 5:27. uri zjutraj se odpeljejo z blejskega kolodvora oni, ki napravijo izlet v Gorico in Trst; ob 8:48. uri predpoldne po oni, ki izlete na Koroško in si ogledajo Celovec, Vrbsko jezero, Beljak, Trbiž.

Za letošnjo glavno skupščino so zglāšene sledeče razprave:

1. Slovensko zadrušništvo in sodelovanje učiteljstva pri njem. O tej točki poroča gosp. Vlado Pušenjak, potovalni učitelj, ki ga je določila v to slav. „Zadružna Zveza“ v Celju.
2. Neizmernost prostora in časa. Poročevalec gosp. Henrik Schreiner, c. kr. učit. ravnatelj v Mariboru.
3. Roditeljski večeri. Poročevalec gosp. Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani.
4. Naše šolstvo. Poročevalec gosp. Janko Likar, učitelj v Ljubljani.
5. Poročilo o posvetovanju delegatov glede snovanja avstr. slovanske učiteljske zveze. Poroča gosp. Drag. Pribil, c. kr. okr. šolski nadzornik na otoku Krku.
6. Na delo med ljudstvo! Govori gosp. Anton Pesek, učitelj v Narapljah pri Ptujski gori.

Stavki:

1. Vsakega učitelja in vsake učiteljice stanovska in narodna dolžnost je, da deluje po svojih močeh in zmožnostih tudi izven šole v prosep in obrambo šolstva in učiteljstva ter za prosveto naroda.

2. Predpogoj izvenšolskemu delu je možat in neomadeževan značaj ter vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti v šoli.

3. Suprema lex (najvišje načelo) nam bodi brez ozira na stranke in osebe edino le procvit šolstva in napredek prosvete naroda.

4. Delo izven šole je:

- a) prosvetno (izobraževalno in delo za gospodarski napredek naroda) in
- b) politiško.

5. Prosvetno delo je glavno in neobhodno potrebno ter podlaga in predpogoj političnemu delu; samo slednje brez prvega ni uspešno ter dostikrat celo kvarljivo narodu in tudi — politiku.

6. Največjo važnost polagaj in posebno pozornost obračaj učiteljstvo pri izvenšolskem delu na to, da se mladina nadalje izobrazuje in vncema za gospodarski napredek.

7. V ta namen naj se po potrebi osnujejo posebna društva za mladino, oziroma naj se pri obstoječih narodnih društvih (izobraževalnih, gospodarskih i. dr.) ustanove posebni odseki (pododbori) za mladino.

8. Naše izvenšolsko delovanje naj se vrši po enotnih načelih in sistematiškem programu ter trdni organizaciji.

9. V ta namen naj vsako učiteljsko društvo izvoli agilen odsek za izvenšolsko delovanje učiteljev in učiteljic; vsi taki odseki naj se združijo v okrilju naše „Zaveze“ v močno falango.

10. Namen in delokrog teh odsekov je začrtan v „poljčanskih“ resolucijah (glej „Učit. Tov.“ t. l., št. 19.: „Moška beseda štajerskega učiteljstva“, in v št. 25, istega lista: „Med ljudstvo!“).

11. Pri letošnji glavni skupščini „Zaveze“ v Radovljici se naj izvoli osrednji akcijski odbor, ki naj poskrbi, da bodo vsa slovenska in istrsko-hrvaška učiteljska društva ustanovila odseke za izvenšolsko delovanje in da bodo ti odseki vršili svojo nalogo.

12. Naša deviza bodi: Le v vztrajnem in uspešnem delu je spas in napredek naš in našega naroda!

Cenjeno učiteljstvo prosimo, da se sprejema v Radovljici udeleži v najobilnejšem številu. Udeležbe naj se ga tudi tisti, ki pridejo že poprej v Radovljico.

Vodstvo „Zaveze“.

Tajnik:
Drag. Česnik.

Predsednik:
L. Jelenc.

Na delo med ljudstvo!

(Pojasnilo in poziv.)

Ostudni napadi od strani naših nasprotnikov v volilni dobi so razburjali učiteljstvo tako, da je opetovano bilo prisiljeno, postaviti se v bran za čast svojo in za čast sedaj veljavnega šolskega zakona.

Dne 2. maja t. l. sem govoril na učiteljskem izletu v Poljčanah „v obrambo in prosepšole in učiteljstva.“ Mojim izvajanjem so vsi zbrani burno pritrjevali ter soglasno sprejeli predlagane resolucije. Gosp. A. Gradišnik si je oskrbel prepis resolucij ter jih je objavil v „Slov. Narodu“ in „Učit. Tovarišu“.

Hospitacija v Švici.

Leta 1904. je priredila c. kr. kmetijska družba poučen izlet v Švico. Med izletniki smo bili dva duhovnika, en zdravnik in trije učitelji. Duhovnika sta bila vedno v naši družbi, medtem ko nas je zdravnik kmalu zapustil, videč, da smo telesno zdravi.

Vtiski, ki sem jih dobil na tem potovanju, so neizbrisni. Nikoli se nisem še tako srečnega čutil; prijetna družba, novi lepi kraji, krasno vreme, prijaznost Švicarjev, popolno telesno zdravje, nenavaden duševni mir, brez prtljage in za silo denarja — to vse je pomagalo pregnati domače „kranjske“ skrbi.

Prvo noč smo ostali v Vedensvilu ob prekrasnem cirkškem jezeru. Ko smo drugo jutro hodili po tem lepem kraju, me privabi poseben šum do šole. Odmor imajo. Vsi otroci so zunaj pred šolo: letajo, skačejo, vpijejo, kakor kdo more; a učitelj stoji ob šolskih vratih in jih mirno opazuje.

V Chamu sva si ogledala s tovarišem šolo. Učitelja nisva mogla nobenega dobiti, tudi s šolskim slugo ni bilo ničesar začeti, zakaj njegova zavest je bila zaradi prevelike ali pa prehitre vlage popolnoma uničena; šele njegova žena nama je odprla nekaj sob tamošnje „Primar in Sekundar“ šole. No, posebno

Predlagal sem takrat, da bi učit. društva osnovala posebne odseke za izvenšolsko delovanje učiteljev in učiteljic, katera ideja je našla glasen odmev po Sp. Štajerskem. Dokaz temu so mi pisma tovarišev iz raznih krajev Sp. Štajerske, ki se zanimajo za stvar ter jo hočejo oživotvoriti. — V vsem napredno vrlo učiteljsko društvo za celjski okraj je že sklenilo izvoliti tak odsek.

Izrekam vsem, ki so se zavzemali za to idejo, iskreno zahvalo, posebno pa poročevalcu „Slovenjebistriškega učit. društva“ in gosp. A. Gradišniku, ki sta s članki v „Slov. Narodu“ in „Učit. Tovarišu“, kakor tudi s propagiranjem ideje v omenjenih učiteljskih društvih veliko pripomogla, da se je tudi širša učiteljska javnost pričela resno zanimati za ustanovitev odsekov za izvenšolsko delovanje učiteljev in učiteljic.

V 25. številu „Učit. Tov.“ piše g. A. Gradišnik: „Gotovo ne bodo tovariška društva zamudila zadeve preudariti ter bodo v kratkem sledila „Celjskemu učit. društvu“, ki je že v tem oziru storilo prve korake. Jako bi zadevo pospeševal shod tovarišev, ki bi jim društva poverila, da se v tem oziru med seboj posvetujejo. Za tako posvetovanje naj bi se izbral kraj ob železnici.“

Mnogo tovarišev se je obrnilo do mene, naj bi določil kraj in čas temu sestanku jaz, nekateri so pa nasvetovali, da bi se naj ta zadeva postavila na dnevni red pri letošnji glavni skupščini „Zaveze“ v Radovljici. Ker bi bilo to res umestno, sem se obrnil na vodstvo „Zaveze“, ki je v seji dne 17. pret. m. soglasno sklenilo, postaviti zadevo na dnevni red skupščine. „Ker je času primerno in jako aktualno“, kot mi poroča g. Jelenc, „se je izrekla želja, da Vas naprosim, da prav zanesljivo prevzamete predavanje“ itd.

Priglasil sem torej predavanje: „Na delo med ljudstvo!“ in prosim one gg. tovariše, ki so se obrnili pismenim potom do mene zaradi zgoraj omenjenega sestanka, da naj blagovoliijo priti k skupščini „Zaveze“, ker se bo tam razpravljalo in sklepalo o tej zadevi. Nameravanega sestanka samo za Spodnje Štajersko torej ne bo.

Želim in prosim, da bi „poljčanske“ resolucije (ki so objavljene v 19. in 25. številu „Učit. Tov.“ t. l.) blagovoliili cenjeni tovariši in tovarišice, ki se zanimajo za to zadevo, s kritič-

zadovoljna nisva odšla, zakaj sobe, v njih klopi, spredaj tabla in drugo, to vidiva tudi lahko na Kranjskem.

Ko smo se peljali proti Zürichu, je izstopilo na neki postaji okrog 60 izletnikov šolarjev z učiteljem in učiteljico. Deklice so šle naprej, dečki z botaničnimi škatlami za njimi. Z nami so se vozili šolarji „Sekundar“ šole. Rad bi videl njih naloge, zvezke, a vse to puščajo v šoli. Nekateri so se vozili po več postaj, a plačujejo jako nezatno svoto za vse leto. Poznalo se je pa tem mladim Švicarjem, da se ne skrivajo za vrata in ogle, ako vidijo kakega tujca, kakor pri nas, temveč z vso ljubeznivostjo in resnobo odgovarjajo na vsako vprašanje.

V Zürichu sem si ogledal „Pestalozzianum“. Tu je razstava učil. Poslopje je zunaj tako žalostno, da bi se človek v najbolj veselem trenutku zjokal nad njim, a znotraj pa dobi učitelj, česar potrebuje. Obisk je bil živahen. Spremljal naju je neki umirovljen učitelj, ki je nekak voditelj zavoda — sarže se ne spominjam a mož ni vedel niti o šolstvu niti o učiteljstvu ničesar. Pustil sem, da sta s tovarišem Luznarjem sama hodila, jaz pa sam zase. No, zato sem bil pa dovoljno oškodovan, ker sem dobil v oddelku ročnih del ljubko kolegino iz okolice, ki mi je radovoljno pojasnjevala in odgovarjala glede šolstva v Švici: